

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ Ярослав ЛАЗУР

«_____» _____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИМСЬКЕ ПРАВО

Рівень вищої освіти

Галузь знань

Спеціальність

Освітня програма

Статус дисципліни

Мова навчання

Перший (бакалаврський)

D Бізнес, адміністрування та право

D9 Міжнародне право

Міжнародне право

обов'язкова

українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «**Римське право**» для здобувачів вищої освіти **ДБізнес, адміністрування та право** спеціальності **D9 Міжнародне право** освітньої програми **Міжнародне право**.

Розробники: к.і.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права Головач А.Й.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та історії держави і права
протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____ Іван ПЕРЕШ

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
протокол № 2 від «08» вересня 2025 року

Голова науково-методичної комісії _____ Павло ЧЕРЕВКО

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом		
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання	Дистанційна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:		
Загальна кількість годин – 90	1-й	1-й	1-й
Кількість модулів – 1	Семестр:		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,4 самостійної роботи – 2,5	1-й	1-й	1-й
	Лекції:		
	24	8	24
	Практичні (семінарські):		
	20	4	20
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:		
Форма підсумкового поточного контролю: письмова модульна контрольна робота	Самостійна робота:		
	46	78	46
Форма підсумкового контролю: усний екзамен			

2.МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є: опанування студентами системи знань у галузі Римського приватного права, історії виникнення та існування деяких інститутів та норм; поняття історії римського приватного права та історії функціонування римського права; виникнення та існування інститутів та норм права, які вплинули на розвиток сучасних норм права; на основі конкретно - історичного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у студентів; формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування знань з історії римського приватного права.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері міжнародного права.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті;

ЗК 9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.;

ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 11. Здатність продовжувати професійне навчання із значним ступенем автономії.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Римське право» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1. Загальна історія держави і права

ОК 5. Теорія держави і права

ОК 6. Правничі системи сучасності

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Міжнародне право», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати і розуміти основи зовнішньої політики держави, природу та динаміку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва на	ПРН 1

універсальному та регіональному рівнях, ідентифікувати правовий статус суб'єктів міжнародних відносин та характер взаємодії між ними.	
Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.	ПРН 2
Знати і розуміти нормативні положення, доктрини і принципи функціонування міжнародної і національних правових систем, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.	ПРН 3
Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантне іноземне законодавство, надавати консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.	ПРН 5
Виробляти спільні рішення, працювати в команді, виявляти лідерські якості, визначати пріоритетні цілі у професійному і навчальному контекстах, планувати індивідуальну та групову роботу з метою їх досягнення.	ПРН 13
Використовувати сучасні цифрові технології, здійснювати збирання з різних джерел, систематизацію та аналіз інформації щодо міжнародних і національних правових процесів і явищ.	ПРН 15
Передбачати наслідки юридично значущих дій і рішень для окремих фізичних, юридичних осіб і держави.	ПРН 18
Самостійно визначати освітні цілі та траєкторії навчання, знаходити необхідні для цього освітні ресурси.	ПРН 19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Римське право»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр РН
Орієнтуватися і розуміти основи зовнішньої політики держави, природу та динаміку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва на універсальному та регіональному рівнях, ідентифікувати правовий статус суб'єктів міжнародних відносин та характер взаємодії між ними;	РН 1
Розуміти та вміти застосовувати специфіку історичного контексту формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.	РН 2
Знати і вміти застосовувати доктрини і принципи римського права і його вплив на національні правові системи, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національне законодавство.	РН 3
Вміти з урахуванням отриманих знань здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги.	РН 5

Вміти виробляти спільні рішення, працювати в команді, виявляти лідерські якості, визначати пріоритетні цілі у професійному і навчальному контекстах, планувати індивідуальну та групову роботу з метою їх досягнення.	PH 13
Вміти використовувати сучасні цифрові технології, здійснювати збирання інформації з різних джерел, її систематизацію та аналіз.	PH 15
Знати передбачати наслідки юридично значущих дій і рішень для окремих фізичних, юридичних осіб і держави.	PH 18
Вміти самостійно, використовуючи досвід римського права, визначати освітні цілі та траєкторії навчання, знаходити необхідні для цього освітні ресурси.	PH 19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Основними видами навчальних занять є: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота, консультація.

Види навчальних занять проводяться у таких формах: пояснення, розповідь, навчальна дискусія, самостійна робота.

Методи навчання: філософсько-правові методи; логічні методи; спеціально-юридичні методи, зокрема, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний; пошуковий метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод мозкового штурму; метод проблемного викладу; дослідницький метод; робота в малих групах тощо.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: заслуховування виступів у ході проведення практичних занять; виконання кожним із здобувачів освіти індивідуального творчого завдання (есе), яке захищається у вигляді доповіді відповідно до запропонованих тем у рамках навчальної дисципліни.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	Есе		
5	5	5	5	5	5	10	5	5	10	40	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	50
Есе	1	15
Модульна контрольна робота	1	40
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру, в якому вивчається дисципліна, здобувачі освіти повинні написати модульну контрольну роботу, що оцінюється у діапазоні від 0 до 40 балів.

Модульна контрольна робота здійснюється у формі надання письмових відповідей на 10 запитань, кожне з яких оцінюється у 4 бали. Підсумкова кількість балів за модульну контрольну роботу складається із сукупності правильних відповідей на 10 запитань і не може перевищувати 40 балів.

Неявка чи невиконання модульної контрольної роботи оцінюється в 0 балів незалежно від причини невиконання (неявки).

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Екзаменаційна методика оцінювання. До складання екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які мають підсумковий доекзаменаційний рейтинговий бал не менше 35.

Здобувач вищої освіти, доекзаменаційний рейтинговий бал якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити його до початку екзамену під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. В протилежному випадку, здобувач не допускається до екзамену, і у нього виникає академічна заборгованість.

Екзамен з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова доекзаменаційна рейтингова оцінка за навчальний рік. Здобувачі вищої освіти, рейтинговий бал яких становить від 35 до 59, екзамен складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на екзамені рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання екзамену оцінка не може бути менша за доекзаменаційний рейтинговий бал.

Екзамен проводиться в усній формі. Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань. Оцінювання результатів навчання на екзамені здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за екзамен вноситься у відомість обліку успішності.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Знання здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюється за такими критеріями: оцінку «**відмінно**» (**90-100 балів, A**) заслуговує здобувач освіти, який: всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «**добре**» (**82-89 балів, B**) – заслуговує здобувач освіти, який: повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «**добре**» (**74-81 бал, C**) заслуговує здобувач освіти, який: в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «**задовільно**» (**64-73 бали, D**) – заслуговує здобувач освіти, який: знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «**задовільно**» (**60-63 бали, E**) – заслуговує здобувач освіти, який: володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання

і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувач освіти, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувач освіти, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

До модульної контрольної роботи допускаються всі здобувачі освіти, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – здобувачі освіти, які отримали не менше 35 балів (враховуються як результати модульної контрольної роботи та поточного контролю під час семінарської та самостійної роботи здобувач освіти).

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Здобувач освіти, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (менше 34 балів), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1 Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет та основні поняття римського приватного права.

Предмет римського приватного права. Основні системи римського приватного права. Цивільне право. Право народів. Преторське право. Етапи розвитку римського права. Архаїчний період. Докласичний період. Класичний період. Посткласичний період. Право епохи Юстиніана. Рецепція римського права к правових системах. Римське приватне право та сучасна юриспруденція та сучасне європейське право.

Тема 2. Джерела римського приватного права

Поняття джерел римського приватного права. Види джерел римського приватного права. Звичаї. Закони: Рексів, постанови народних зборів, імператорські конституції. Едикти магістратів. Постанови сенату. Діяльність юристів Стародавнього Риму як джерело права. Кодифікація імператора Юстиніана.

Тема 3. Суб'єкти приватного права

Поняття особи та її правоздатність. Статусне право .Правоздатність. Статуси правоздатної особи. Дієздатність фізичних осіб. Поняття дієздатності. Деліктоздатність. Правове становище окремих категорій населення. Правове становище рабів. Поняття манумісії Правове становище римських громадян.. Правовий статус латинів. Правове становище перегринів. Статус вільновідпущеників. Статус колонів і поселенців. Юридичні особи.

Тема 4. Давньоримське сімейне право

Поняття сімейного права. Римська сім'я. Агнатське і когнатське споріднення. Поняття римського шлюбу та його види Правильний шлюб. Конкубінат. Контуберніум. Конфаерація. Особисті і майнові відносини подружжя. Шлюб без чоловічої влади. Батьківська влада. Аррогація. Адопція. Опіка і піклування.

Тема 5. Особливості цивільних правовідносин

Поняття здійснення права та поняття про судові процеси в Стародавньому Римі. Особливі засоби преторського захисту. Інтердикти. Стипуляція. Реституція. Введення у володіння. Форми захисту суб'єктивних прав. Легісакційний процес. Екстраординарний процес. Формулярний процес. Поняття, види і класифікація римських позовів. Захист і заперечення проти позовів. Поняття позовної давності. Початок перебігу, перерва, і зупинення позовної давності.

Тема 6. Речове право

Поняття, система і ознаки речових прав. Поняття речового права. Поняття і класифікація речей. Приватні речі. Публічні речі. Володіння: види та захист. Право власності – зміст набуття і втрата. Види власності. Манципація. Набувальна давність. Віндикаційний та негаторний позови. Прогібіторний та Публіціанський позов. Право спільної власності. Припинення права власності. Розвиток інституту власності в Римі. Права на чужі речі. Сервітут. Узуфрукт. Емфітевзис та суперфіцій. Застава. Фідуціарна угода.

Тема 7. Зобов'язальне право

Поняття і зміст зобов'язання. Сторони в зобов'язанні. Цесія. Види зобов'язань. Класифікація і підстави виникнення зобов'язань. Припинення і забезпечення зобов'язання. Підстави і умови відповідальності за неналежне виконання і виконання зобов'язання. Наслідки невиконання зобов'язання. Підстави звільнення боржника від відповідальності.

Тема 8 Договірні та недоговірні зобов'язання

Поняття та види договорів. Пакт. Контракт. Зміст договорів та умови дійсності договорів. Окремі види договорів. Укладення договорів. Умови укладання договору. Строк дії договору. Наказ. Вербальні договори. Літеральні договори. Реальні договори. Консенсуальні договори. Представництво. Безіменні контракти. Квазідоговори. Зобов'язання з договорів і квазідоговорів. Квазіделікти. Деліктів та квазіделіктів.

Тема 9. Спадкове право.

Загальна характеристика римського спадкового права. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Поняття заповіту. Форми заповітів в римському праві. Екстраординарні заповіти. Необхідне спадкування. Відкриття і прийняття спадку. Сингулярне спадкоємництво. Легати в спадковому праві.

6.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												Кількість годин					
	денна форма						Заочна форма						Дистанційна форма					
	усе	у тому числі					усе	у тому числі					усе	У тому числі				
		л	п	л	ін	с.р.		л	п	л	ін	с.р.		л	п	л	ін	С.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1-ий семестр																		
Модуль 1																		
Тема 1. Предмет та основні поняття римського приватного права	8	2	2			4	10	2				8	8	2	2			4
Тема 2. Джерела римського приватного права	12	4	2			6	10	2				8	12	4	2			6
Тема 3. Суб'єкти приватного права	10	2	2			6	10	2				8	10	2	2			6
Тема 4. Давньоримське сімейне право	12	4	2			6	10		2			8	12	4	2			6
Тема 5. Особливості цивільних правовідносин	8	2	2			4	10	2				8	8	2	2			4
Тема 6. Давньоримське речове право	8	2	2			4	10		2			8	8	2	2			4
Тема 7. Зобов'язальне право	10	2	4			4	10					10	10	2	4			4
Тема 8. Договірні та недоговірні зобов'язання	12	4	2			6	10					10	12	4	2			6
Тема 9. Спадкове право	10	2	2			6	10					10	2	2				6
Разом за модуль	90	24	20			46	90	8	4			78	90	24	20			46
Разом за семестр	90	24	20			46	90	8	4			78	90	24	20			46

6.3. Темы практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна/дист.	заочна
1.	Предмет та основні поняття римського приватного права	2	
2.	Джерела римського приватного права	2	
3.	Суб'єкти приватного права	2	
4.	Давньоримське сімейне право	2	2
5.	Особливості цивільних правовідносин	2	
6.	Давньоримське речове право	2	2
7.	Зобов'язальне право	4	
8.	Договірні та недоговірні зобов'язання	2	
9.	Спадкове право	2	
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна/дист.	заочна
1.	Предмет та основні поняття римського приватного права	4	8
2.	Джерела римського приватного права	6	8
3.	Суб'єкти приватного права	6	8
4.	Давньоримське сімейне право	6	8
5.	Особливості цивільних правовідносин	4	8
6.	Давньоримське речове право	4	8
7.	Зобов'язальне право	4	10
8.	Договірні та недоговірні зобов'язання	6	10
9.	Спадкове право	6	10
Разом		46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – персональні комп'ютери, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – пакет Microsoft Office, сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», платформа «MOODLE», додаток GOOGLE MEET, корпоративна електронна адреса на домені UZHNU.EDU.UA.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Бабенко В. О. Історичний розвиток теорії держави і права як науки. Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів: тези доп. Всеукр. наук. – практ. конф. Вінниця: ХНУВС, 2023. С. 42–44.
2. Калюжний Ростислав Андрійович. Римське право. Римське право крізь призму традиції і судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2022. 512 с.
3. Майданик Р.А., Є. О. Рябоконт.. Римське приватне право: підручник / відпов. ред. Р. А. Майданик, Є. О. Рябоконт. 2023. 386 с.
4. Палінчак М.М., Бисага Ю.М., Громовчук М.В., Петрецька Н.І., Фрідманський Р. М. Римське право: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2021. 252 с.
5. Шевченко, Л. А. "Історичні аспекти виникнення міжнародного приватного права: античний та середньовічний етапи." Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право 4.84. 2024: 366-370.

Допоміжна література:

1. Арабаджи Н. Б., Атаманова Н. В. Історичні аспекти впливу римського права на становлення сучасних правових систем. Нове українське право, (3), 2021. с. 11–16.
2. Белова М. В., Переш, І. Є. Вплив римського права на сучасну зміну правової парадигми. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. (5). С. 692–695.
3. Палінчак ММ, Белова МВ Римське право: навчально-методична розробка. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2024. 30 с.
4. Гаврилюк А. О. Вплив римського права на сучасне спадкове право. ББК 67.9 (4УКР) 301 П 68, 2020. С.
5. Головач А.Й. Позов у цивільному процесі Стародавнього Риму//Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». Ужгород. 2024. №5. С 142-146.
6. Головач А.Й. Геревич М.О. Правовий статус табелеоніву стародавньому Римі. Закрпатські правові читання. Сталий розвиток та інституційна спроможність в умовах війни: національний та міжнародно-правовий аспекти: Матеріали XVI міжнародної наукової – практичної конференції, м.Ужгород, 26-27 квітня 2024. Львів-Торунь: Liha-Press. 2024. С.104-106
7. Грабинський М. Договір позички: від римського приватного права до цивільного права України. Наукові перспективи (Naukovі perspektivi). 2023. № 4 (34). С. 397–409
8. Грабинський М. Місце міжнародного договору в системі джерел міжнародного приватного права. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 5 (19). С. 271-281
9. Грабинський М. Римське право як основа міжнародного права. Український часопис міжнародного права. 2023. № 2/2023. С. 25-29
10. Гринько С. Д. Договір як підстава виникнення зобов'язань за римським приватним правом. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». Вип. 7. 2023. С. 22-26.
11. Гринько С. Д. Принципи як базис формування ідеологічного значення римського права.

- Збірник тез міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Римське право в світлі сучасної методології гуманітарного значення» (м. Хмельницький, 29 травня 2020 року). Хмельницьки: Хмельницьки університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. С. 36-41.
12. Гришко, Вікторія Іванівна, and Ольга Олегівна Блошкіна. "Вплив римського права на визначення основоположних прав людини." *The 9th International scientific and practical conference "Theoretical and practical aspects of the development of science and education" (March 05–08, 2024) Prague, Czech Republic. International Science Group. 2024. 349 p.. 2024.*
 13. Гужва, А. М. "Негативні зобов'язання за римським приватним правом." *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 1.83 2024: 192-199.
 14. Гуцало Л. В. Становище римлянки у I столітті н. е. Наукові записки Вінницького педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. 2023. Вип. 43. С. 63-67. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/36561/1/Gucalo.pdf>
 15. Калюжна С. В. Історичне значення римського права та його вплив на розвиток сучасного європейського права. 2020. URL: https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/7871/1/11.%20%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D0%B6%D0%BD%D0%B0%20%D0%A1%D0%92._c%D1%82.pdf
 16. Котвяковський, Ю. О., and К. Ю. Ободєєва. "Принципи цивільного судочинства в Стародавньому Римі: історико-правовий огляд." *Аналітично-порівняльне правознавство* 6 2024: С. 248-253.
 17. Красовський, Олег Олександрович. "Відповідальність за недобросовісну процесуальну поведінку в римському праві." *Актуальні дослідження правової та історичної науки. Випуск 61: матеріали Міжнародної* 2024: 34.
 18. Крижевський, А. В. "Витоки українського шлюбно-сімейного права в контексті рецепції римо-візантійського права в Руській державі." *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 1.81. 2024: 53-60.
 19. Мельник А. В. Значення римського приватного права для сучасної юриспруденції. Римське право у світлі сучасної методології гуманітарного. 2020. С. 68–72.
 20. Мельник, Лариса Миколаївна, Діана Олександрівна Андрушко, and Ольга Русланівна Русін. "Римське право і трансформаційні процеси." *The XIII International Scientific and Practical Conference «Innovations in modern education: European and global context», November 25-27, 2024, Krakow, Poland. 333 p. Text Copyright© 2024 by the European Conference (https://eu-conf.com/).*
 21. Омельчук, О. С. Вплив римського права на формування інституту відшкодування моральної шкоди. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах*, 2024. 586.
 22. Орел, В. А. "Засадничі принципи римського права та їх зв'язок із юридичною аргументацією. «Аналітично-порівняльне правознавство» . 2024: 67-72.
 23. Римське право і сучасність: реалізація і захист речових прав в умовах воєнного стану : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 25 трав. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: Є. Харитонова, І. Давидової, В. Зубара ; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024.

254 с.

24. Романів, Христина Богданівна. "Римське право як ресурс та потенціал до розвитку правової культури студента." *Наукові записки. Серія: Право* 16. 2024: 11-18.
25. Ромась, Марія Іванівна. "державна як суб'єкт спадкових правовідносин: від римського права до сьогодення. «Римське право і сучасність: реалізація і захист речових прав» 2024: 108.
26. Савчишкін А. О. Вплив римського приватного права на розвиток сучасного цивільного права. 2023. URL: <https://dspace.library.khai.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/4868/Savchishkin.pdf?sequence=1>
27. Яковюк І. В., Житинський О. В. До питання про трансформацію *jus gentium* у міжнародне право. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2020. Т. 31 (70), № 5. С. 118–122

Нормативно-правові акти:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950: станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
3. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. <https://hudoc.echr.coe.int/ukr> - офіційний сайт Європейсько суду з прав людини.
2. https://european-union.europa.eu/contact-eu_uk - офіційний сайт Європейського Союзу.
3. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.